

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0822U100002

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 03-01-2022

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ярмольчик Марія Олегівна

2. Yarmolchuk Maria Olehivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 053

Назва наукової спеціальності: Соціальні та поведінкові науки. Психологія

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 24-12-2021

Спеціальність за освітою: 053 Психологія

Місце роботи здобувача: Національний авіаційний університет

Код за ЄДРПОУ: 01132330

Місцезнаходження: проспект Любомира Гузара, буд. 1, м. Київ, 03058, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.062.014

Повне найменування юридичної особи: Національний авіаційний університет

Код за ЄДРПОУ: 01132330

Місцезнаходження: проспект Любомира Гузара, буд. 1, м. Київ, 03058, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний авіаційний університет

Код за ЄДРПОУ: 01132330

Місцезнаходження: проспект Любомира Гузара, буд. 1, м. Київ, 03058, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 15.21.41, 15.21.45

Тема дисертації:

1. Особистісні детермінанти вибору копінг-стратегій учасниками операції об'єднаних сил на етапі декомпресії
2. Personal determinants of the choice of coping strategies by the participants of the joint forces operation at the decompression stage.

Реферат:

1. Дисертаційна робота є теоретико-експериментальним дослідженням проблеми дослідження особистісних детермінант вибору копінг-стратегій учасниками операції об'єднаних сил на етапі декомпресії. На основі аналізу проблеми особистісних рис, як детермінант вибору копінг-стратегій учасниками операції об'єднаних сил на етапі декомпресії, доведено необхідність оновлення змісту, форм, психологічних технологій та методів роботи з військовослужбовцями, що повертаються з зони бойових дій. За результатами аналізу наукових джерел уточнено поняття «копінг-стратегії», під яким розуміємо свідому поведінку особистості, що спроможна подолати складні обставини, застосовувати різноманітні ресурси, спрямовані на активну взаємодію з ситуацією задля її зміни чи пристосування до неї. Узагальнено та систематизовано наукові підходи щодо визначення копінг-стратегій, виокремлено та обґрунтовано види копінгів, які використовують учасники операції об'єднаних сил, які повертаються з зони бойових дій. Встановлено, що військовослужбовці

використовують адаптивні, відносно адаптивні та дезадаптивні копінг-стратегії для вирішення стресових ситуацій. Проведено емпіричне дослідження особистісних рис та копінг-стратегій військовослужбовців після виходу з зони бойових дій. Між копінг-стратегіями та дослідженими особистісними рисами встановлені кореляційні зв'язки, які мають прямий та обернений характер. Встановлено особистісні детермінанти вибору копінг-стратегій учасників операції об'єднаних сил під час декомпресії за допомогою регресійного аналізу. Розроблено та запропоновано орієнтовний розклад проведення психокорекційних заходів. При проведенні програми розвитку особистісних детермінант вибору копінг-стратегій виділено наступні сфери, які задіяні під час тренінгів: емоційно-регулятивна: включає регуляцію та оптимізацію емоційного стану; ціннісно-нормативна: включає нейтралізацію та реконструкцію негативних поведінкових реакцій з виходом з дезадаптивної ролі; особистісно-рефлексивна: включає формування продуктивних копінг-стратегій; соціально-адаптивна: включає адаптацію і соціалізацію особистості. Розкрито особливості організації та проведення діагностики респондентів, основних етапів психологічної програми, особливості технік і психологічних занять, проаналізовано структуру. Визначено, що опрацьовуючи кожен блок, військовослужбовці проходять комплексне психологічне відновлення, що дає змогу продовжувати проходження військової служби та виконання завдань за призначенням. Запропонована програма реалізована через ряд заходів, які проведені з респондентами під час проходження ними декомпресії за встановленим графіком і розпорядком. Розкрито особливості організації, структури та проведення психологічної програми розвитку особистісних детермінант вибору ефективних копінг-стратегій для військовослужбовців в ході проведення психокорекційних заходів. Розроблено та обґрунтовано структуру психологічного тренінгу «Формування адаптивних копінг-стратегій у військовослужбовців». Особливістю програми є збільшена тривалість заходів декомпресії, диференційований відбір учасників, застосування психоедукації, проведення навчального тренінгу формування адаптивних копінг-стратегій, використання індивідуальних консультацій та індивідуального психологічного супроводу кожного учасника дослідження. Критеріями ефективності програми є підвищення кількості виборів продуктивних копінг-стратегій, зниження рівня стресу, високий рівень прояву адаптивних копінгів; зниження рівня вираження особистісних рис, які детермінують дезадаптивні копінг-стратегії; підвищення рівня вираження особистісних рис, які детермінують адаптивні копінги. Проведений аналіз ефективності психологічної програми дозволяє зазначити ефективність проведених заходів. Розвиток особистісних рис, які виступають детермінантами вибору копінгів, забезпечує зростання кількості результативних виборів стратегій боротьби зі стресом. Практичне значення одержаних результатів полягає в запровадженні психологічної програми розвитку особистісних детермінант вибору копінг-стратегій у роботу структур морально-психологічного забезпечення військових частин; використанні запропонованого алгоритму розвитку ефективних та продуктивних копінгів у роботі військових психологів; впровадженні основних результатів дослідження в програму психологічної підготовки військовослужбовців військових частин, які виконують завдання в зоні проведення операції об'єднаних сил; проведенні пролонгованих дистанційних тренінгів за програмою декомпресії; упровадженні основних результатів дослідження в освітній процес вищих військових навчальних закладів та військових підрозділів закладів вищої освіти у вигляді спецкурсів, окремих розділів навчальних психологічних дисциплін. Ключові слова: копінг-стратегія, адаптивні та дезадаптивні копінг-стратегії, особистісні риси, психологічна декомпресія, психологічна програма.

2. The dissertation is a theoretical and experimental study of the problem of studying the personal determinants of the choice of coping strategies by the participants of the joint forces operation at the stage of decompression. Stage of decompression proved the need to update the content, forms, psychological technologies and methods of working with servicemen returning from combat. According to the analysis of scientific sources, the concept of "coping strategy" is clarified, by which we mean conscious behavior of an individual who is able to overcome difficult circumstances, use various resources aimed at active interaction with the situation to change or adapt to it. The scientific approaches to the definition of coping strategies are generalized and systematized, the types of coping used by the participants of the joint force operation returning from the combat zone are singled out and substantiated. It has been established that servicemen use adaptive, relatively adaptive and maladaptive coping

strategies to deal with stressful situations. It has been established that servicemen use adaptive, relatively adaptive and maladaptive coping strategies to deal with stressful situations. An empirical study of personal traits and coping strategies of servicemen after leaving the combat zone. There are direct and inverse correlations between coping strategies and the personality traits studied. The personal determinants of the choice of coping strategies of the participants of the joint forces operation during decompression by means of regression analysis are established. A multilevel psychological program for the development of personality traits has been developed and substantiated, which determines the choice of adaptive coping strategies of the participants of the joint forces operation at the decompression stage and evaluates its effectiveness. During the program of development of personal determinants of the choice of coping strategies, the following areas are identified, which are involved in the training: emotional-regulatory: includes regulation and optimization of emotional state; value-normative: includes neutralization and reconstruction of negative behavioral reactions with a way out of the maladaptive role; personal-reflexive: includes the formation of productive coping strategies; socio-adaptive: includes adaptation and socialization of the individual. The peculiarities of the organization and diagnostics of the respondents, the main stages of the psychological program, the peculiarities of the techniques and psychological classes are revealed, the structure is analyzed. The proposed program is implemented through a number of activities that were carried out with the respondents during their decompression according to the established schedule and schedule. The feature of the program is the increased duration of decompression measures, differentiated selection of participants, application of psychoeducation, training of adaptive coping strategies, use of individual consultations and individual psychological support of each research participant. the number of choices of productive coping strategies, stress reduction, high level of adaptive coping; reducing the level of expression of personality traits that determine maladaptive coping strategies; increasing the level of expression of personality traits, as determined by adaptive coping. The analysis of the effectiveness of the psychological program allows to indicate the effectiveness of the measures taken. The proposed program activates the personal traits of servicemen, who act as a resource for choosing adaptive coping strategies: assertive actions, self-control, seeking social support, decision planning, positive reassessment, social contact. The practical significance of the obtained results lies in the introduction of a psychological program for the development of personal determinants of the choice of coping strategies in the work of the structures of moral and psychological support of military units; using the proposed algorithm for the development of effective and productive coping in the work of military psychologists; introduction of the main results of the research into the program of psychological training of servicemen of military units who perform tasks in the area of the joint forces operation; conducting prolonged distance training on the decompression program; introduction of the main results of research into the educational process of higher military educational institutions and military subdivisions of higher education institutions in the form of special courses, separate sections of educational psychological disciplines. Keywords: coping strategy, adaptive and maladaptive coping strategies, personality traits, psychological decompression, psychological program.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лич Оксана Миколаївна
2. Luch Oksana Mykolaivna

Кваліфікація: к. психол. н., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Василенко Сергій Володимирович
2. Vasylenko Serhiy Volodymyrovych

Кваліфікація: к. психол. н., 19.00.09

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Кудерміна Олена Іванівна
2. Kudermyna Olena Ivanivna

Кваліфікація: д. психол. н., 19.00.06

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ічанська Олена Михайлівна

2. Ichanska Olena Mykhajlivna

Кваліфікація: к. психол. н., 19.00.07

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Литвинчук Леся Михайлівна

2. Lytvynchuk Lesya Mykhaylivna

Кваліфікація: д. психол. н., 19.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Помиткіна Любов Віталіївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Помиткіна Любов Віталіївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.